

Iskrice.

Poslušaj svojo zdravo pamet.

Človek nima v svojem življenji bolj zvestega in varnega vodnika nego je njegova prava pamet in bistri razum. Prava pamet in bistri razum imata čvrsto oko, katero bistro motri v preteklost, sedanost in tudi v prihodnost; ona dva sta naša najboljša čuvaja in angelja varuha v burnem in kritičnem življenji našem.

Brez premisleka, pameti in razuma nikdar in nikoli nič ne govôri in tudi nobenega dela ne opravlja brez njihovega posvêta. Le, ako bodeš povsod svoj pravi namen in svoj konec pred očmi imel, s pametjo in razumom vselej se vestno posvetoval, moč bode ti tudi vselej dobro delat in se hudega varovati.

Poslušaj vestno vselej svoj razum in pamet zdravo, ako hočeš kdaj doseči nevenljivo slavo.

Tedaj ne dopusti nikdar, nikjer in nikoli, da bi pravi razum in zdrava pamet, ta neprecenljiva darova božja, kdaj staremu železu enako v tebi rjavela in se ti za vse dobro vničila.

Prevladuj svoje poželjenje in kroti prehude strasti.

Kdor nikdar nič hudega in slabega ne stori, dela dobro, a kdor pa nikdar ob enem tudi nič hudega in slabega ne želi, dela pa mimo prvega še veliko bolje.

Spridene želje in hudobno hrepenenje je zapeljiv glas našega telesa, s katerim naj se naš duh vedno, krepko in stanovitno bori, ter naj se mu nikdar zmagati ne dá.

Človek ni vselej sam uzrek, da ga hudobno poželjenje napada; ali v njegovi moči je pa vselej, ako le hoče, sprideno poželjenje čvrsto premagati.

Naj slavneja in sveteja vojska je svoje lastne strasti vselej in povsod krepko premagovati.

V resnici opreznega in modrega človeka nobena reč preveč ne presune in ne pretrese, ker je na vse pripravljen, ter ima moč in pogum življenja viharje v svojem srcu pod ključem imeti.

Nikdar ne pusti, da bi te strast in poželjivost vodila, temuč odlašaj vselej jej zadostiti, če bi se ti tudi še tako malenkostna, priprosta in nedolžna dozdevala. Kdor enkrat v malem privoli — zabrede v veliko.

Stvar, po kateri hrepeniš, vselej dobro in temeljito z vsemi njenimi blagimi in slabimi nasledki pretehtaj in prevdari, ter premisli, kaj bi bilo, ko bi jo brez premisleka izvršil. In — vsega tega, kar si dobro in pametno prevdarjal, ne bodeš nikdar več tako strastno poželet, kakor se to lahko zgodi, ako stvari ne prevdariš.

Prizadevaj si vselej, da stvar in predmet, po čemer hrepené tvoji telesni počutki, na vse strani temeljito spoznaš in prevdariš nasledke nje

izvršitve, pa ti bode navadno vse veselje in strastno hrepenenje — popolnoma in za vselej minulo.

Poželjivost tvoja podobna je omamljivemu petju zapeljive Sirene, nje vabljeni glas, ako ga poslušáš, pripelje te do brezdna tvoje lastne pogube, od kodar ti ni nobene rešitve več. Imej za njeno prijetno prilizovanje vedno gluha ušesa!

Pazi vedno, da bode tehta (vaga) tvojega življenja, katera ima eno skledico sè strastni in poželjivostjo obteženo, imela drugo skledico s pravo pametjo, razumom in modrostjo vselej toliko obloženo, da prvo skledico preobtežuje; sicer boš zabredel v neštevilni broj divjih strasti, katere bodo te pod neumno živino ponižale.

Konj brez ujazde uže na prvi vdarec zdivja in zbeži; tak postaneš tudi ti, ako svojih strasti ne brzdaš in razumno ne krotiš.

Ako pustiš svojim strastim čez-té gospodariti, postaneš njihov suženj; le krepost daje ti pravo prostost, vsled katere postaneš sam sebi gospodar.

Prevladuj svoje poželjenje, kroti lastne strasti z verigami in sponi kreposti; ako niso strasti tebi pokorne, pokoren moraš jim biti ti.

Ako nikdar nič drugega ne poželiš nego to, kar je prav, potem ti je mogoče dobro delati po svoji lastni volji.

Ne pali in ne kuri nikdar ognja (strasti in poželjivosti), katerega ne moreš pogasiti ali vsaj — razpalivšemu nisi več kos. Ako se je v tvojem srci iz poželjivega nagiba sladka navada vbudila, težavno ti jo bode zatreti, ako to tudi le trenutek odlašáš. Uničuj kal plevela prec v začetku, ako ga hočeš popolnoma zadušiti.

Kako neprecenljivo veljavo in kako predrago plačilo daje ti prava zavest, da si sam svojih strasti krepak gospodar, da se jim svojevoljno odrekati moreš, če vse to tudi iz spoštovanja do božje postave in vselej neprisiljeno storiš!

Ako si sam svojih strasti lastni gospodar in krotivec, vedi, da si lastnik premoženja in bogastva, katerega te nikdar — ne v sreči in ne v nesreči — nikdo ne more oropati.

Ako imaš v svojem srci vse dobro vrejeno, če imaš mirno vest, lahko ti bode v veselji in britkosti posvetne nečimurnosti pozabiti.

Krepostno je skušnjavam se vmikati, ali še večja krepost je skušnjave vselej premagovati.

Ložeje se je dobremu nego slabemu odrekati, a človek v pravem pomenu besede odreka se vselej le slabemu, dobro pa vedno pospešuje.

Strast velikokrat navidezno zaspi, a se potem s toliko večjo silo zbudi; bodi toraj za vojsko vedno dobro pripravljen in oskrbljen.

Nobena umetnost in nikakoršno posebno zaslužnje je pošteno in pravično živeti temu, ki ne najde v tem obziru nasprotovalcev.

Vzbujena strast je podobna hudi in trmasti ženi v hiši. Tako ženo more le v resnici moder in previden mož krotiti; ravno to velja pa tudi o vzbujeni strasti in o tvojem razumu; imaš li zdrav in krepak razum, podlegla bode vzbujena strast na podlagi njegove stanovitnosti.

Dokler je veliki sultan privezan, mali pinčki okolo njega lajajo in mu nagajajo, kakor hitro je pa prost, nemudoma se po kotih skrijejo in mirujejo; taka je tudi s tvojimi strasti, dokler molčita prava pamet in bistri razum. Kadar pamet in razum svoj glas povzdigneta, obmolknajo vse strasti. Toraj naj imata pa tudi pamet in razum v tvojem življenji povsod častno zasluženno prvo mesto!

Vsaka strast je krivična in pristranska; zatoraj naj te strast nikdar v tvojem življenji ne vodi, ne zaupaj ji, če se ti tudi še tako lepa in nepristranska kaže. Njen namen je: pripraviti te ob tvojo srečo — časni in večni blagor.

V razburjenem položaji storjeno, je vselej skaženo. Kdor bi se upal na viharno morje v malem slabem čolnici, nazival bi ga svet izrednim norcem. To dvoje naj ti bode vodilo, kako se imaš vesti in kaj delati, dokler te strast prevladuje.

Vsaka huda strast človeku opazovalni predmet drugače kaže, kakor je pa v resnici; podobna je naočnikom barvanih stekel, ki vsem predmetom, katere človek skoz nje gleda, le svojo lastno barvo vsiljujejo.

Ako znaš tvoje strasti s pametjo in razumom prav nadvladati, bodo ti v korist.

Strasti same na sebi prav nadvladane, podobne so potrebnemu vetru, kateri barko našega življenja naprej goni, da se ne ustavi; le prava pamet in razum morata tu krmilo v rokah imeti. Barka se brez vetra ustavi, a brez krmarja pa razbije.

Nadvladane strasti so za človekove duševne zmožnosti to, kar je poletni dež za rastline; popolnoma brez vse strasti bilo bi človekovo življenje podobno mrtvemu močvirju, kjer nobena travica ne zeleni in tudi nobeno zrnice kaliti ne more.

Strasti, ako jih znaš brzdati, so ravno tako potrebne krepčanja tvojega duha, kakor je redno kroženje zdrave, nepokvarjene krvi po tvojih žilah potrebno tvojemu telesnemu zdravju.

Primerna strast daje modremu razloge za delovanje, a pamet pa tukaj veleva in zapoveduje. Kjer se vsa strast popolnoma pogreša, tam je večna nedelavnost domá, a kjer pa prave pameti in razuma poleg strasti ni, tam nastane pa popolni razdor in večni propad.

Tako more si previdni, modri in razumni človek tudi svoje strasti v korist sebi in drugim porabiti in obrniti.

M. R.